

Jyri Paasonen: Yksityisen turvallisuusalan historia

MIKKO AALTONEN

Jyri Paasonen: Yksityisen turvallisuusalan historia. Jyri & Laura Paasonen, Mikkeli. 2021, 127 s., ISBN 978-952-945-119-7.

OTT Jyri Paasonen teos *Yksityisen turvallisuusalan historia* käsittelee yksityisen turvallisuusalan kehitysvaiheita Suomessa keskityen erityisesti muutokseen 1970-luvun alusta nykyyhetkeen. Olennaisilta osin kirja perustuu turvallisuusalan työuransa tehneiden henkilöiden haastatteluihin, jotka on tehty vuosien 2020–2021 aikana. Turvallisuusalan kehittämisen kannalta keskeiseksi tiedetyt henkilöt valittiin haastatteluihin yhteistyössä Turvallisuusmuseon henkilöstön kanssa. Turvallisuusmuseon arkistoja on hyödynnetty muutenkin kirjan kuvituksessa ja taustoituksessa.

Kirja jakautuu neljään lukuun. Johdannon jälkeen seuraa tiivis yleiskatsaus yksityisen turvallisuusalan kasvun selitykseksi tarjottuihin teorioihin sekä toimialan kansainväliseen historiaan, minkä jälkeen siirrytään suomalaisen kehityksen kuvaamiseen. Suomen ensimmäinen yksityisen turvallisuusalan yritys, Friedrich Thelenin perustama Suomen Vartiointi ja Sulkemis Oy aloitti toimintansa vuonna 1922, mutta varsinaisesti vartiointiliikkeiden määrä lähti kasvamaan vasta 1950-luvulla. 1970-luvun lopulla vartiointiliikkeitä oli jo noin 150 kappaletta. Toinen luku käsittelee lyhyesti myös yksityisen turvallisuusalan sääntelyn kehitystä ja näiltä osin aiheesta kiinnostuneille sopivaa oheislukemistoa tarjoavat muun muassa Timo Kerttulan (2010) ja Paasonen (2014) oikeustieteelliset väitöskirjat.

Kirjan kolmannessa luvussa ääneen pääsevät 22 haastateltavaa. Pääosa haastateltavista on aloittanut työuransa turvallisuusalanalla 1960- ja 1970-luvuilla. Merkittävä osa henkilöistä on työskennellyt uransa alkuvaiheessa vakuutusyhtiöiden omistamassa, myöhemmin Securitakselle myydyssä Suomen Teollisuuden Vartiointi Oy:ssä (STV), tai Oy Klinkmann Ab:ssa, joka puolestaan maahantoi pääosin saksalaista turvallisuusalan tekniikkaa. Muita merkittäviä yrityksiä olivat Hengren ja Inter Marketing, ja tärkeitä asiakaina 1970- ja 1980-luvuilla erityisesti pankit, jotka olivat ensimmäisten joukossa hankkimassa uutta ja tuohon aikaan varsin kallista turvallisuustekniikkaa.

Moni haastateltavista kertoo ajautuneensa turvallisuusalalle alun perin sattumalta, mikä ei ole yllättävää ottaen huomioon toimialan jäsentymättömän luonteen noihin aikoihin. Vastaavasti monessa haastattelussa käy ilmi, että alan maine koettiin 1970-luvulla huonoksi ja esimerkiksi järjestelmällistä henkilöstön koulutusta annettiin vain edellä mainitun STV:n teollisuusvartiokoulussa. Nuoremmat vartijat opastettiin työhön yleensä vanhempien kollegoiden toimesta ja kirjassa on useampia värikkäitä kuvauksia toimintatavoista, jotka eivät liene kestäneet päivänvaloa silloinkaan, saati sitten tänä päivänä. Vaikka yksityisen turvallisuusalan legitimitetistä suhteessa viranomaisiin käydään edelleen keskustelua (Saarikkomäki, 2017), kirjasta nousee kiinnostavana havaintona se,

että moni haastatelluista koki turvallisuusalan maineen parantuneen merkittävästi ajan saatossa, muun muassa lisääntyneen sääntelyn ja koulutuksen ansiosta. Poliisin kanssa tehtyä yhteistyötä koskevat maininnat haastatteluissa ovat voittopuoleisesti myönteisiä.

Kirjan haastattelut osoittavat konkreettisesti, että yksityisen turvallisuusalan tehtävien kirjo on laajempi kuin äkkiseltään ajattelisi: perinteisen vartiointitoiminnan lisäksi haastateltavat ovat selvittäneet myymälöiden henkilökunnan tekemiä varkauksia tekemällä koeostotoimintaa, tehneet yksityisetsivän töitä, ja mukana on myös pitkän linjan ravintolavahtimestari. Tänä päivänä näkyvin ja keskustelluin osa yksityisen turvallisuusalan toimintaa ovat valvontatyötä julkisissa tiloissa suorittavat vartijat, mutta kiinnostavaa on, että kirjan haastatteluista suurin osa on itse asiassa toiminut teknistä osaamista vaativissa tehtävissä tekemässä laiteasennuksia tai suunnittelemassa jopa kokonaisia turvallisuusjärjestelmiä. Haastatteluiden perusteella vaikutelmaksi jää, että turvallisuustekniikan rooli – esimerkiksi kulunvalvonnan, murtohälyttimien ja kameravalvonnan muodossa – kasvoi toimialalla merkittäväksi jo 1970-luvulla, ja suomalaiselle osaamiselle oli kysyntää myös ulkomailla. Voi tietysti olla, että haastateltaviksi on valikoinut nimenomaan teknisiä osaajia, mutta joka tapauksessa havainto suomalaisen turvallisuusalan yritysten teknologiavetoisesta historiasta saattaa yllättää lukijan.

Kriminologisen tutkimuksen näkökulmasta kirjan kiinnostavinta antia ovatkin juuri kerromukset uusien turvallisuusteknologioiden käyttöönotosta. Vaikka rikosten tilannetorjunta on jo pitkään ollut suomalaisen rikosensorjunnan ytimessä (Kinnunen, 2020), yksityisen sektorin käyttöön ottamien turvallisuusteknologioiden rikollisuusvaikutuksia ei

ole Suomessa juurikaan tutkittu. Olisi mielenkiintoista esimerkiksi tietää, miten turvallisuusalan palveluiden varhaisten käyttäjien, eli pankkien, turvallisuustilanteeseen uudet teknologiat vaikuttivat. Esimerkiksi ajonestolaitteiden autovarkauksia vähentäneestä vaikutuksesta on luotettavaa tutkimusnäyttöä (van Ours & Vollaard, 2016; Farrell ym., 2011), mutta monien muiden teknologioiden vaikutuksista ei vastaavaa näyttöä ole kansainvälisestikään.

Kirjassa on ilmeisen tarkoituksellisesti haluttu antaa ääni haastateltaville, eikä siinä tehdä tutkijavetoista synteisiä esiinnoukseista keskeisimmistä teemoista tai sidota haastatteluiden löydöksiä esimerkiksi kansainväliseen akateemiseen tutkimukseen turvallisuusalan kehityksestä. Kirjan neljännen luvun yhteenvetoa olisikin voinut hyvin laajentaa tähän suuntaan verraten haastattelujen antamaa alan sisäistä näkökulmaa akateemisessa tutkimuksessa esille tulleisiin löydöksiin ja myös kriittisiin puheenvuoroihin yksityisen turvallisuusalan kasvusta.

Kirja herättää myös useita jatkokysymyksiä ja ajatuksia mahdollisista jatkotutkimuksen aiheista. Olisi esimerkiksi mielenkiintoista nähdä systemaattinen kuvaus keskeisten Suomessa toimineiden turvallisuusalan yritysten elinkaarista, tehdyistä yrityskaupoista ja alan keskittymisestä muutamiin suuryrityksiin. Vastaavasti kiinnostava olisi tutkimus siitä, milloin keskeiset uudet turvallisuusteknologiat tulivat Suomessa käyttöön ja miten laajasti niitä otettiin käyttöön erilaisissa kohteissa. Vaikka kansainvälisen vertailun toteuttaminen tällä lähestymistavalla vaatisikin paljon aikaa ja kärsivällisyyttä, olisi kiinnostavaa tietää, vastaako suomalaisen yksityisen turvallisuusalan kehityskulku esimerkiksi naapurimaidemme vastaavaa, vai onko historiassamme jotain Suomelle ominaisia erityispiirteitä.

Kokonaisuutena kirjan haastattelut osoittavat, että yksityinen turvallisuusala on muuttunut perinteisestä ja käytännöiltään kirjavasta vartioimistoiminnasta kasvavassa määrin turvallisuusteknologiaa hyödyntäväksi ja kehittäväksi monikansalliseksi alaksi, jota hallitsevat isot kansainväliset toimijat kuten Securitas ja G4S. Yksityisen turvallisuusalan toiminta on ammattimaistunut, ja suomalaisiinkin yrityksiin on syntynyt turvallisuus- ja riskienhallintatehtävissä toimiva ammattikunta, jonka lisäksi turvallisuusalan konsultointia tekevien toimijoiden määrä on kasvanut. Jos vastaava tutkimus joskus toteutetaan uudestaan, haastateltavina voisivat seuravalla kerralla olla suomalaiset tietoturva-alan pioneerit, ja tarkempaan käsittelyyn voitaisiin ottaa myös alati yleistyvät kotien turvajärjestelmät.

Valtaosa rikoksantorjuntaa koskevasta kriminologisesta tutkimuksesta ja keskustelusta keskittyy viranomaisten toimintaan tai laajemmin kriminaali- ja sosiaalipoliittisiin toimiin. Vaikka eräät tutkijat ovat korostaneet yksityisen turvallisuusalan ja teknologian roolia rikollisuuden viime vuosikymmenten laskuun vaikuttavana tekijänä, katvealueita tällä tutkimuskentällä on paljon. Juuri siksi tällainen yksityisen sektorin toimijoihin ja erityisesti yksityisen turvallisuusalan kehityskuluihin keskittyvä teos on hyvä lisä rikoksantorjunnan lähihistoriaa koskevaan tutkimukseen.

KIRJALLISUUS

- Farrell, G., Tseloni, A., & Tilley, N. (2011). The effectiveness of vehicle security devices and their role in the crime drop. *Criminology & Criminal Justice*, 11(1), 21-35.
<https://doi.org/10.1177/1748895810392190>
- Kerttula, T. (2010). *Vartijat ja järjestyksenvalvojat julkisen vallan käyttäjinä*. Helsinki: Helsingin yliopisto.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-10-5547-8>
- Kinnunen, A. (2020). Kriminaalipolitiikan muutokset ja Haasteen viimeinen paperiversio. *Haaste*, 1-2, 38-39.
- van Ours, J. C. & Vollaard, B. (2016). The Engine Immobiliser: A Non-starter for Car Thieves. *The Economic Journal*, 126, 1264-1291.
<https://doi.org/10.1111/ecoj.12196>
- Paasonen, J. (2014). *Yksityisen turvallisuusalan sääntelyn toimivuus – empiirisiä oikeustutkimuksia yksityisestä turvallisuus-alasta*. Helsinki: Suomen Turvallisuusosaaminen Oy. ISBN 978-952-93-3341-7.
- Saarikkomäki, E. (2017). *Trust in public and private policing : Young people's encounters with the police and private security guards*. Helsinki: University of Helsinki.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-0638-4>